

Verslag academische webinar voor lokale besturen door Drs Léon Acar

Co-creatie binnen de publieke dienstverlening

Hoe de contextafhankelijkheid concretiseren?

Dinsdag 25 november 2025 (10.00 - 12.00 u.) via MS Teams

Bekijk [de presentatie](#) van Léon Acar en [de opname van deze webinar](#).

Ter info: 29 deelnemers volgden deze lezing.

Er schreven zich 59 personen in, een aantal om de opname achteraf te kunnen bekijken.

0. Info vooraf

Doctorandus Léon Acar presenteert zijn onderzoeksresultaten inzake co-creatie binnen de publieke dienstverlening. Hij beantwoordt daarbij o.a. volgende vragen:

[Leidt co-creatie tot een betere dienstverlening, een betere relatie tussen \(lokaal\) bestuur en burgers alsook burgers onderling, en een betere democratische kwaliteit van het bestuur? Wordt het gezien als een duurzame vorm van publieke dienstverlening?](#)

Léon werkte voor dit onderzoek onder de vleugels van Prof. Bram Verschuere, Prof. Trui Steen en Prof. Kristof Steyvers (UGent en KULeuven).

Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing maakte mee dit doctoraat mogelijk.

Organisatie lezing: Vlaamse Vereniging Dorpsbelangen vzw.

Vlaanderen ondersteunt de VVDB-werking via de Vlaamse Landmaatschappij.

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

 Vlaanderen
is open ruimte

1. Inleiding door Agnes Voet, VVDB-beleidsmedewerker

Welkom allen op deze lezing rond co-creatie van de publieke dienstverlening.

Heel binnenkort wordt doctorandus Léon Acar doctor. We vonden hem bereid om de resultaten van zijn onderzoek met ons te delen. Dankjewel daarvoor.

Soms hoor je wel eens dat co-creatie moed en lef vergt van het bestuur. In elk geval zijn wij ervan overtuigd dat er een andere rol is weggelegd voor bestuurders als je aan co-creatie begint.

We horen er zo dadelijk alles over.

2. Het Vlaamse Dorpenbeleid en het Plattelandspact in wording door Stephanie Van Opstal van de Vlaamse Landmaatschappij

Bekijk [de presentatie](#).

Het Plattelandspact is een traject van VLM samen met ABB, met ondersteuning van IDEA Consult. Het Vlaams plattelandspact is een doorvertaling van de langetermijnvisie voor plattelandsgebieden die Europa in 2021 lanceerde. We zien niet alleen een hernieuwde aandacht voor het platteland op

Europees niveau. Ook binnen Vlaanderen merken we dat, in de media. Krantenartikelen benadrukten dat de laatste bushalte verdwijnt, dat winkels of diensten in de dorpen verdwijnen, ... VLM wilde dat verifiëren en publiceerde in 2024 [het Plattelandsrapport](#). Dit heeft ervoor gezorgd dat minister Crevits het initiatief nam om een structureel Plattelandspact aan te maken vanuit een holistische benadering. Het plattelandspact wordt dus een pact gedragen door de voltallige regering.

Na een startmoment begin maart 2025 vonden in het voorjaar vijf toekomsteliërs plaats. Er liep een plattelandsbevraging tot en met eind juni. Er zijn hoorzittingen geweest met academische experts en met het middenveld. **Alle informatie en de documenten zijn raadpleegbaar op de website [Plattelandspact.be](#)**. Ook de resultaten van de toekomsteliërs en de plattelandsbevraging kan je nalezen op deze website.

Doorheen alle verschillende stappen rijpte **de visie dat het platteland een soort diamant is die terug meer moet schijnen**, die aandacht verdient! We onderscheiden 5 facetten en 5 belangrijke transitieën.

Voor besturen en burgers willen we effectief inzetten op bestuurskracht via een bestuurskrachtmeting. Voor een warme gemeenschap willen we bv. inzetten op inclusie. Voor wonen gaan we inzetten op kernverdichting, enz. In de toekomsteliërs zijn heel veel ideeën ontstaan die we willen omzetten tot concrete acties. In de huidige strategiefase willen we tot engagementen en doorbraken komen. Doorbraken zijn programma's met het potentieel om de transitieopgaven voorbij een omslagpunt te brengen. Het gaat hierbij om programma's die echt het verschil kunnen maken voor het platteland. We streven zowel quick wins na als initiatieven op lange termijn.

Eenzijds wil de minister inzetten op transversale doorbraken zoals de plattelandstoets waarbij de regelgeving veel beter is afgestemd op de realiteit van het platteland, gebiedsgericht werken en kennisopbouw. Binnen deze legislatuur wil de minister nog een tweede plattelandsrapport realiseren. Ook de financiering van de besturen wordt bekeken. De lancering van het Openruimtefonds met toch

heel wat middelen was al een eerste stap ter ondersteuning van de lokale besturen. De bestuurskracht van plattelandsgemeenten moet zeker stijgen.

Anderzijds wil de minister inzetten op thematische doorbraken in samenwerking met de verschillende vakministers binnen de Vlaamse Regering. Deze doorbraken kunnen ook goede praktijken zijn die al verder staan in de transitie maar de nodige ondersteuning en investeringen missen voor een bredere uitrol. Zodus wordt er bekeken welke van deze 'vlaggenscheppen' de potentie hebben om nog verder uit te groeien om écht dat verschil te gaan maken.

Het plattelandspact vraagt de input en medewerking van verschillende stakeholders, samenwerking met alle vakministers binnen de Vlaamse regering en verschillende bestuursniveaus. Met de nodige engagementen streven we naar een verbonden platteland, wat ten goede komt aan alle plattelandsgemeenten.

3. Lezing rond co-creatie door Drs Léon Acar

A. Situering van het onderzoek

- De laatste legislaturen wordt participatie almaar vaker naar voren geschoven als instrument om de (lokale) democratie te versterken. Zo willen diverse overheden het dalende vertrouwen van de burgers in de politiek uitbalanceren. We zien vooral samenwerking primeren. Het huidig regeerakkoord spreekt niet meer over participatie, maar over betrokkenheid van de gemeenschap.
- **Definitie co-creatie:** 'een proces waarbij twee of meer publieke en private actoren een gedeeld probleem, uitdaging of taak oplossen d.m.v. een constructieve uitwisseling van verschillende soorten kennis, middelen, competenties en ideeën die de productie van publieke waarde in [...] diensten bevorderen.' (Torfing, Sørensen, Røiseland, 2019)
- Er zijn zeker gelijkenissen tussen burgerbetrokkenheid binnen de dienstverleningscyclus en processen van beleidsparticipatie op gemeentelijk, regionaal of landelijk niveau.
- Participatie wordt in België al langer georganiseerd. Maar nu wordt dit almaar meer naar de individuele burger geschoven. Het middenveld krijgt een intermediaire functie (als vertegenwoordiger van bepaalde doelgroepen of als facilitator). Ook ligt de focus bij co-creatie vaak op het proces, en het belang van leren wordt benadrukt. Co-creatie is dus meer sociaal gericht. Dit verruimt de waardepropositie van co-creatie.
- België is geroemd om het model van permanente burgerparticipatie in de Oostkantons en om de G1000, maar ook in de EU staat participatie/co-creatie hoog in de agenda, bv. als voorwaarde om onderzoeken te subsidiëren.
- Vrij recent lanceerde Etterbeek de 'gemeentebon' om burgers te laten investeren in een lokale crèche en nieuwe sportfaciliteiten. Ook wijk- en burgerbudgetten zijn in.
- **Besluit: participatie wordt breed gepraktiseerd in België.**

B. Terugblik op een gerelateerd onderzoek rond participatiebereidheid in Vlaanderen (i.s.m. Prof. Trui Steen en Robbe Verhoeven)

- Uit onderzoek blijkt een matige bereidheid tot participatie. Het enthousiasme varieert per vorm.
- Klassieke sociaal-demografische kenmerken zoals opleiding, werkstatus, politieke voorkeur hebben geen significante invloed. Gender speelt wel een rol: vrouwen zijn gemiddeld iets meer bereid tot participeren. Verrassend is dat burgers die vrijwilligerswerk doen, een lagere participatiebereidheid tonen. (Vermoedelijk speelt het feit dat ze zich al inzetten, daarbij een rol.) Burgers die eerder al deelnamen aan een participatieproces, zijn duidelijk meer bereid om zich opnieuw te engageren. **De bereidheid tot participatie is er dus, maar is toch kwetsbaar in Vlaanderen en sterk afhankelijk van eerdere ervaring en vertrouwen in de proceskwaliteit.**
- Wat generatieverschillen betreft blijken jongeren minder bereid om deel te nemen aan klassieke formats of inspraakmomenten. Ze hebben een voorkeur voor online-participatie. Ouderen hebben een voorkeur voor informeren en raadplegen, liefst fysiek en face tot face. Er zijn geen echte verschillen inzake deelname aan adviesraden of burgerbudget/burgerpanel. **Conclusie: de generatieverschillen zijn reëel wat de vorm betreft. Pas die dus aan je doelgroep aan.**
- Vlamingen hebben een duidelijke voorkeur voor informeren en adviseren. Coproduceren en zelf-bestuur worden door de meeste burgers niet als ideaalscenario gezien. Wat de leeftijden betreft (zie ook hier net boven) is een gemengd instrumentarium van online en fysiek noodzakelijk.
- Thematisch zien we breed gedragen interesse voor:
  - publieke dienstverlening;
  - sociale voorzieningen en zorg;
  - milieu en groen;
  - mobiliteit.Maar hier zijn significante verschillen:
  - tot 40 jaar: meer bereidheid rond jeugdwerking, cultuur, recreatie.
  - oudere groepen: grotere betrokkenheid bij veiligheid en economie.

C. Bevindingen uit het doctoraatsonderzoek

- **Waarom zouden we co-creëren?**
  - Voor lokale besturen blijkt co-creatie de efficiëntie en kwaliteit van de dienstverlening te verhogen, met o.a. bijkomende capaciteiten. Dit wekt aantoonbaar tevredenheid.
  - Voor burgers zien we een winst op vlak van publieke waarden. Co-creatie kan bv. leiden tot meer inclusie, tot meer diversiteit in dienstverlening.
  - Co-creëren verbetert ook de relatie tussen burgers en bestuur en tussen burgers onderling.
- Er zijn risico's zoals versterking van bestaande machtsrelaties of meer druk op de taken van professionals. Meer handen kunnen het co-creatieve werk verlichten, maar dit kan ook een verving van de rollen bewerkstelligen. Duidelijk de rollen aangeven blijft belangrijk.

- Co-creatie is zeker contextafhankelijk. Vier groepen factoren zijn daarbij te onderscheiden:
    - de bestuurlijke context waarbinnen co-creatie wordt georganiseerd;
    - het beleidsdomein;
    - bepaalde projectfactoren;
    - individuele kenmerken.
  - **Hoe beoordelen burgers zélf de uitkomsten van co-creatie?**
 (Co-design staat voor mee ontwerpen en co-delivery voor mee uitvoeren met het bestuur.)
    - Co-creatie overtuigt burgers. Zelfs zonder ervaring zien burgers co-geproduceerde diensten als kwalitatief, legitiem en responsief. Het vertrouwen en eigenaarschap stijgen.
    - Co-creatie verhoogt ook de verwachtingen (naar verderzetting) en maakt burgers kritischer. Er groeit een structurele verwachting van blijvende betrokkenheid.
  - Burgers zijn meer tevreden als
    - ze meer vertrouwen hebben in het bestuur;
    - ze de participatievorm gemakkelijker vinden;
    - ze geloven dat hun input impact heeft (burgers willen gehoord worden en dat wat ze zeggen, opgenomen wordt in het beleid).
  - Hoe duurzaam vinden burgers co-creatie?
    - Co-design: burgers zien gezamenlijke besluitvorming als een duurzamere structuur dan klassiek top-down.
    - Co-delivery: burgers verwachten dat actief bijdragen aan uitbouw van de publieke dienstverlening leidt tot kennis/leren, vaardigheden en toekomstig probleemoplossend vermogen.
    - Co-creatie blijkt structureel levensvatbaar voor burgers. Dit is een cruciale legitimatie voor participatie-investeringen.
  - Drie hefboomen bepalen de duurzaamheidspercepties van burgers:
    1. Gemak van participatie (eenvoud, duidelijkheid, nodige tijd).
    2. Vertrouwen in de lokale overheid.
    3. Geloof dat de gemeente iets doet met de input van de burger.
- Investeer dus in toegankelijkheid, ondersteuning en responsiviteit van het participatieproces.**
- Opgelet: co-creatie wordt vaak overal toegepast, maar **niet elk domein genereert dezelfde (duurzame) waarde**. Er is meer winst bij de zachte domeinen waar o.a. meer interactie en directer menselijk contact tijdens de processen merkbaar zijn. Bij de technische domeinen is er weinig ruimte voor experiment. Daar zijn extra inspanningen nodig: meer procesbegeleiding, uitleg rond technische materie, meer aandacht voor inclusie, ... Bepaalde regelgeving kan ook frustreren.

D. Concretisering van de contextafhankelijkheid van co-creatie

De bestuurlijke context waarbinnen co-creatie georganiseerd wordt, is erg belangrijk. Dit verklaart de grote verschillen in uitkomst van co-creatieve processen. Inzichten in de organisatorische voorwaarden zijn dan ook erg belangrijk.

Focus op organisatorische cultuur, structuren en middelen.

Geen duurzame co-creatie zonder tijd, mensen, middelen en expertise!

Zonder ondersteuning branden processen op of blijven ze eenmalige experimenten.

1. **Organisatorische cultuur:** openheid voor burgerexpertise, participatie als 'normaal' beschouwen, faciliteren i.p.v. controleren, politiek steunen, samenwerking waarderen. In sommige kleinere gemeenten compenseerde een sterke cultuur zelfs (gedeeltelijk) middelen-tekorten.
2. **Organisatorische structuren:** formele participatieregels, participatie verankeren in reglementen en procedures, participatiediensten of participatiemedewerkers alsook wijkregisseurs/brugfiguren/opbouwwerkers, aanwezigheid van interne/transversale werkgroepen voor afstemming, (digitale) platformen koppelen aan interne besluitvorming, mechanismen om participatie te continueren over de legislaturen heen.
3. **Organisatorische middelen: tijd en middelen.** Tijd voor o.a. veldwerk en relatie-opbouw, coördinatie, feedback. Verder ook expertise in communicatie en procesbegeleiding. De rol van de ambtelijke actoren verandert! Kennis van buurt en doelgroep. Verder ook budgetten om intermediairen (buurtwerkers, verenigingen) in te schakelen, experts of moderatoren te betalen alsook op goede wijze te communiceren en te faciliteren.

Belang van de leerprocessen!

1. Aandacht voor burgereducatie! Burgers moeten skills uitbouwen en o.a. ook leren samenwerken met lokale besturen. Dit leren gebeurt niet vanzelf, het moet gefaciliteerd worden. Burger: *Ik kan iets bijdragen, de overheid vindt mijn bijdrage nuttig en goed.* Zo ontstaat meer vertrouwen en relationele betrokkenheid. Burgers leren ook elkaars leefwereld beter kennen.
2. Ook professionals leren, bv. rond het verschuiven tussen verschillende rollen. Ze krijgen inzichten in de leefwereld van burgers, ontwikkelen vaardigheden in o.a. conflictbemiddeling.
3. Het institutioneel leren (ook de instelling leert) omdat blinde vlekken getoond worden.

Zorg voor ingebouwde evaluatie binnen co-creatie.

- Organiseer micro-evaluaties met eenvoudige vragen als *Wat hebben we geleerd?* en *Wat werkt niet en wat wel?* Zo krijg je een leercultuur naast een participatieve cultuur (het taboe rond mislukking verhindert dit vaak).
- Betrek de burgers en alle actoren in de evaluatie.
- Vang kleine signalen meteen op! Bevorder zo de effectiviteit.
- Doe aan Outcome mapping om de verschillende inspanningen zichtbaar te maken (meer inclusie is bv minder efficiëntie).
- Hanteer een heel gedetailleerde tijdslijn vanaf het begin.

Optimaliseer de contextafhankelijkheid!

Duurzame co-creatie is onmogelijk zonder voldoende capaciteit (financies, personeel en expertise).

Cultuur kan een aanvullend/versnellend effect hebben, als er bv. politieke steun aanwezig is en ambtenaren zich comfortabel voelen in hun rol.

Zorg voor meer verwachtingsmanagement bij technische domeinen.

Kernboodschap als besluit

- **Bouw niet eerst structuren, maar cultuur en middelen uit. Structuren zijn nuttig om duurzaamheid te borgen, niet om publieke waarde te co-creëren.**
- **Behandel co-creatie als een relatie, niet als een instrument. Co-creatie creëert betere diensten, betere relaties én een sterker democratisch weefsel, maar enkel als een organisatie participatie professioneel en responsief organiseert.**

E. Antwoorden op de vragen in het inschrijvingsformulier

1. Hoe zorgen we ervoor dat inwonerinitiatieven die vanuit enthousiasme ontstaan niet stilvallen bij praktische of administratieve barrières? Welke instrumenten zijn het meest doeltreffend?

Dat is een heel herkenbare vraag, en eigenlijk komt die perfect overeen met wat ik in mijn onderzoek vind over de duurzaamheid van co-creatie. Het grootste risico voor burgerinitiatieven is niet een gebrek aan motivatie, maar een gebrek aan **ondersteuning, capaciteit, en procesbegeleiding**.

Uit verschillende studies blijkt dat **middelen en begeleiding de enige echt noodzakelijke voorwaarden zijn voor langdurige co-creatie**. Zodra burgers het gevoel krijgen dat ze alleen moeten trekken, dat het administratief te zwaar wordt of dat de overheid vooral remt in plaats van ondersteunt, valt het initiatief stil – zelfs al was het enthousiasme bij de start groot.

Er zijn drie concrete dingen die lokale besturen kunnen doen:

- **Maak het makkelijk.**
Denk aan één aanspreekpunt, eenvoudige sjablonen, duidelijke stappen, weinig lagen. In mijn experimenten zien we dat ‘gemak’ een van de sterkste voorspellers is van positieve ervaringen en toekomstig engagement.
- **Werk met Learning Loops.**
Dit zijn korte reflectiemomenten na elke fase: wat werkte, wat niet, wat moeten we aanpassen? Zo vermijd je teleurstelling – en dat is cruciaal, want slechte participatie-ervaringen zijn één van de grootste redenen waarom burgers afhaken.
- **Gebruik intermediairen.**
Denk aan buurtwerkers, participatiemedewerkers of vrijwilligerscoaches. Uit de cases blijkt dat projecten met zo’n scharnierfiguren veel minder snel vastlopen. Zij zorgen voor onflicthantering en verzekeren de nodige begeleiding. De processen komen ook spontaner over.

Kort gezegd: burgerinitiatieven vallen niet stil door gebrek aan goesting – ze vallen stil door gebrek aan ondersteuning. Wie ondersteuning organiseert, houdt initiatief in leven. Dit vraagt dus ook een bepaalde flexibiliteit vooral naar tijdsinvestering toe. Maar ontwerp ook de participatie-ruimte: gaat

het om écht kiezen, écht meten, écht mee-beslissen? Co-distructie is een gevolg van het feit dat de verwachtingen anders waren.

2. Hoe omgaan met inwoners of handelaars die ‘the bigger picture’ niet zien en vooral op korte termijn denken?

Dit is een veel voorkomende uitdaging, zeker in domeinen zoals mobiliteit, ruimtelijke ordening of handel. Wat we vaak ‘weerstand’ noemen, is eigenlijk gewoon een **andere logica van kijken**: burgers en handelaars ervaren rechtstreeks de effecten van beslissingen, vaak op heel korte termijn en soms in hun portemonnee.

Uit mijn onderzoek blijkt dat precies die domeinen — de meer technische domeinen — een ‘smaller value profile’ hebben: ze creëren minder relationele waarde en meer spanningen. Het is dus normaal dat mensen niet meteen het grotere plaatje zien.

Wat helpt dan wel?

- **Fricities wegvertalen.**

Ambtenaren hebben hier een belangrijke rol als ‘vertaler’: waarom is iets nodig, welke alternatieven zijn overwogen, wat is de impact op langere termijn? Dit is niet louter informatie geven, maar betekenis geven.

- **Gebruik maken van co-design.**

In mijn experimenten zien we dat co-design – dus samen een oplossing uittekenen – veel beter werkt dan louter informatie of inspraak. Mensen zien dan zelf de beperkingen, de keuzes én de kansen.

- **Visuele methoden gebruiken.**

Storyboards, maquettes, simulaties helpen mensen om abstracte ideeën concreet te maken. Het verlaagt de spanning rond dat grotere verhaal.

- **Erken het korte-termijnperspectief.**

Mensen willen eerst zekerheid. Dus benoem hun zorgen, toon dat je ze begrijpt, en koppel van daaruit naar de bredere strategie.

Het is dus geen kwestie van mensen het ‘gelijk’-inzicht te laten krijgen, maar van mensen mee te nemen in het verhaal op een manier die werkt voor hun leefwereld. Wees daarom ook pragmatisch: als je na aandringen en het wegnemen van de drempels nog steeds weinig animo ervaart, kan je ervoor kiezen om het project anders te gaan uitvoeren – andere actoren te betrekken, andere methodieken aan te wenden. Maar durf vooral ook te focussen op de kortetermijnwinsten die mogelijk een leereffect hebben op de bereidheid om in te toekomst (opnieuw) te participeren.

3. Is er onderzoek naar methodieken om zelfrealisatie door burgers te realiseren en stimuleren?

Dat sluit eigenlijk heel mooi aan bij wat we in co-creatie vaak zien: participatie is niet alleen een instrument, het is ook een **leerproces**. Het is een methodiek op zichzelf. In mijn onderzoek zie ik dat burgers die meedoen aan co-creatie **zelfvertrouwen opbouwen**, sociale vaardigheden ontwikkelen,

en meer inzicht krijgen in hoe processen werken. Dat noemen we civic learning. Als we kijken naar aspecten die zelfrealisatie versterken, dan moeten we **co-creatie zien als leercontext**.

Omdat burgers niet enkel mogen meepraten, maar ook mee ontwerpen of uitvoeren, krijgen ze een actieve rol. Dit verhoogt internal efficacy: het gevoel 'ik kan dit, mijn bijdrage telt'.

Dit komt tot uiting door outcome mapping, een van de evaluatiemethodes die ik besprak. Die focust niet op activiteiten, maar op veranderingen in gedrag, motivatie en waarden. Dat maakt heel concreet zichtbaar hoe zelfrealisatie ontstaat of waar winsten te boeken vallen.

De rode draad is dat zelfrealisatie ontstaat wanneer burgers rollen krijgen die ertoe doen. Niet enkel spreken, maar actief mee vormgeven. We moeten wel rekening houden met de context waarin co-creatie wordt georganiseerd: burgers kunnen niet helemaal vrij gelaten worden om taken over te nemen, aangezien het legale kader daarvoor ontoereikend is. Er bestaat in Nederland iets als 'the right to challenge' waarbij burgers overheidstaken volledig mogen overnemen, maar dat hebben we in Vlaanderen niet. Maar wat belangrijk is, is ondersteuning van burgers om zelfrealisatie te stuwen: geef ze een duidelijk mandaat en ondersteun ze in de invulling daarvan.

4. Hoe organiseer je burgerparticipatie in een diverse en meertalige omgeving?

Diverse en meertalige omgevingen vragen een andere aanpak dan klassieke participatietrajecten.

Een van de belangrijkste bevindingen in mijn onderzoek is dat **inclusie geen vanzelfsprekend gevolg is van participatie**, maar iets dat we **actief moeten organiseren**.

Deze elementen zijn absoluut bepalend:

- **Werk met intermediairen.**

Uit de case-analyses blijkt dat brugfiguren – mensen die de taal, de cultuur en de leefwereld van verschillende groepen kennen – cruciaal zijn. Zij bouwen vertrouwen bij kwetsbare groepen dat de overheid niet zomaar zelf kan creëren.

- **Verlaag drempels structureel.**

Denk aan meertalige communicatie, eenvoudige taal, hybride formats, kinderopvang, een kleine vergoeding, en het voorzien van vervoer. Uit de experimenten blijkt dat ervaren gemak ('ease') een sleutelrol speelt in percepties van burgers ten aanzien van co-creatie.

- **Maak gebruik van visuele en interactieve methoden.**

Bij tekenen, maquettes, post-its, foto's, scenario's... wordt taal minder belangrijk, de deelname-drempels zakken.

Inclusie in participatie is geen communicatiestrategie, maar een structurele organisatiekeuze.

5. 'Als je een schip wil bouwen... leer burgers verlangen naar de enorme, eindeloze zee.'

Eigenlijk vat deze quote van Antoine de Saint-Exupéry de kern van co-creatie heel mooi samen. Co-creatie werkt niet omdat we mensen vragen om hun tijd, maar omdat we samen een betekenisvol doel definiëren: de 'enorme eindeloze zee' om het zo te zeggen.

In mijn onderzoek zie ik dat de meest duurzame en succesvolle processen diegene zijn waarin burgers en professionals een gedeeld verlangen ontwikkelen: een betere buurt, een betere zorgomgeving, een betere mobiliteit. Wanneer mensen dat verlangen voelen en hun bijdrage daaraan kunnen zien, ontstaat er eigenaarschap, motivatie en volgehouden inzet.

Dit sluit aan bij drie centrale inzichten uit mijn presentatie:

- **Democratische waarde draait om eigenaarschap.** Menselijke motivatie groeit als mensen voelen dat het project ook van hen is, niet alleen van het bestuur.
- **Relatiekwaliteit is cruciaal.** Mensen verlangen naar een project dat gevoed wordt door vertrouwen en samenwerking — niet door instructies.
- **Civic learning en ervaring vergroten het verlangen.** Burgers die eerder een goede participatie-ervaring hadden, hebben letterlijk meer ‘zin’ om opnieuw te participeren. Dat zagen we heel duidelijk in de experimenten.

Wie co-creatie wil laten slagen, moet niet vooral taken maar vooral zin organiseren.

Ga mensen dus niet enkel uitnodigen om mee te doen, maar nodig hen uit om mee te dromen.

En reik dan opportuniteiten aan om de dromen te realiseren.

F. Enkele van de verdere vragen die werden gesteld (bekijk de opname voor de volledigheid)

- Hoe organiseer je co-creatie bij een NIMBY-problematiek waar individuele belangen heel scherp meespelen? Denk bv. aan de publieke ruimte en omgeving om bepaalde klimaatproblemen op te lossen. Concreet voorbeeld is meer bomen in de straat krijgen maar het aantal parkeerplaatsen behouden. Belangrijk hierbij is te framen en te wijzen op het collectief belang: het gaat om de hele straat. Je kan op wijkniveau geen mobiliteitsplan veranderen (bv. een autoluwe straat). Verander je zaken in één wijk, dan heeft dat gevolgen voor de andere. Geef deze vertaalslag zeker door aan de burgers. NIMBY-roepers zijn vaak sterk overtuigd van hun gelijk en blijven de hele tijd hetzelfde roepen. Ze zien het totaalbeeld niet. Collectieve framing van zowel problematiek als de oplossing zijn dan belangrijk.
- Als een lokaal bestuur de loketfunctie wil wijzigen, en verder wil gaan dan een korte bevraging: maak ruimte voor focusgroep-gesprekken (stel een groepje samen en bevrage: *jullie stonden de laatste tijd enkele keren aan dit loket, hoe ervaren jullie dit?*) of doe aan mapping: wie komt wél en wie niet naar het loket?
- Werken met beperkte bevragingen (bv. drie smileys: rood en geel en groen) is niet erg onderzocht. Het bv. kindvriendelijk inrichten van een plein zit al niet meer op het basisniveau. Als er ruimte is voor verregaander vormen, hoe ga je dan de processen verbeteren? Dit kan enkel via een heel korte vragenlijst.
- Soms worden mensen die deelnemen en vooruit willen, gevisieerd, er verschijnen cartoons, ... De weerstand van wie zich niet gehoord voelt tijdens het participatieproces, wordt zichtbaar. Je kunt de focus proberen houden op groepen die wél deelnemen. Maar hoe minder je reageert, hoe erger het wordt. Wiens rol is het om tussen te komen, die van de participatieambtenaar of van het

lokaal bestuur? Koppel actoren en doel van elkaar los. Ga voorbij representativiteit. Er is een bepaald probleem en een bepaalde groep wil een oplossing. De oplossing moet er voor iedereen zijn, niet enkel voor wie eraan werkt. De politiek moet de functie van de ambtenaar legitimeren. Het participatiebeleid is wél bepaald en biedt mogelijkheden. Werk met petitie via *Hoplr* of de gemeentelijke website. Maar let op: mensen zijn jammer genoeg makkelijker tegen iets te mobiliseren dan voor iets.

- De rol van het middenveld is gewijzigd en participatie is veelal een modewoord of stopwoord geworden. Het regeerakkoord spreekt wel over betrokkenheid. Maar het middenveld verliest aan slagkracht. Regeringspartijen hebben nu een andere visie, en zien een andere invulling voor dat middenveld. Dit leidt tot nog meer onzekerheid vermits het middenveld zich al moet aanpassen aan de andere rol van intermediair. Doorheen de geschiedenis hebben we wel altijd een sterk middenveld gehad, het zal er zich wel door slaan.
- Mooi voorbeeld van co-creatie is er in het Gentse via een wijkbudget. Een parkje met speeltuin werd zo vormgegeven. Er ontstond beweging bij een kwetsbare jongeren-organisatie. Die heeft samen met de cliënten de speeltuigen ontworpen. Maak dan de vertaalslag hiervan naar de andere actoren.
- Bemerking bij de hervorming van adviesraden op diverse plekken: beleidsparticipatie is erg nuttig bij grote vraagstukken bv. een burgerpanel rond een complex gegeven. Maar co-creatie, dus betrokken zijn en zaken samen doen is zoveel waardevoller, en ook makkelijker door de concrete aard. Dit gegeven ontbreekt bij beleid en adviesraden.